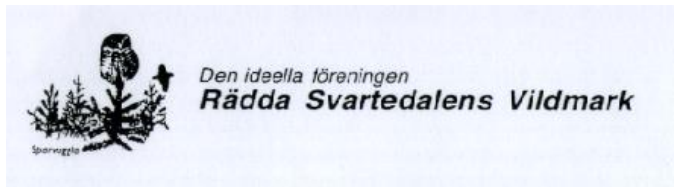

Kungälv 2018-10-02

Helén Benjaminson
helen_benjaminson@hotmail.com

Beträffande avverkningar och gallringar i Svartedalens naturreservat och Natura 2000 område.

Vid kultur och naturvandring vandringar 14/9, 22/9 i området var Bohuleden omöjlig att passera pga djupa vattenfyllda hjulspår vid sjön Tvängen. (RT 90: N 6434474, O 1275469) se nedan foto samt vår folder 8 över området.

Enligt Björn Dellming, ornitolog, har även en tjäderspelplats för något år sedan avverkats nära Mörtevatten (ej följts upp).

Dessa stora ingrepp skadar riksintresset för friluftsliv och Natura 2000-området, och kan inte accepteras!

Romelanda Torp i Svartedalen: EXKURSIONSMÅL 2.

Folker utgiven av
Natursvårhetsförvaltningen i Kungälv - 2000
Information om guidade turer:
telefon 0303-21 16 84 eller 22 55 62

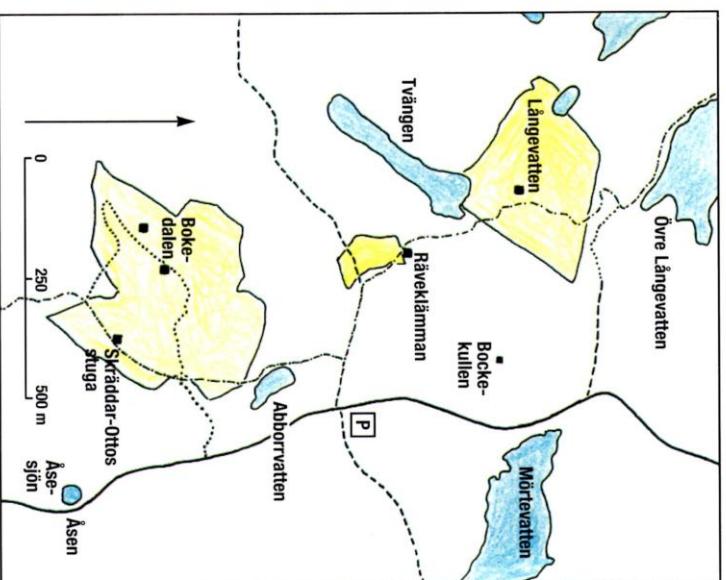
Bokedalen och Långevatten

När Ljungheden ej fick hävdas övergavs gårdar

Romelanda torp utgör ett gammalt kulturandskap i Romelanda socken i södra Bohuslän, vilket ännu mot slutet av 1800-talet bestod av ett stort antal små men fungerande gårdar (hemmansdelar). De utgjorde inre torpställen i vanlig benämning, avsatta från normala gårdar för indelta soldater i socknen, utan var tidvis stadtigt ägda och tidvis friköpta, men skatt eller arrenden kunde gå till uppehället för militära befäringshavare boende på annat håll. Namnet torp torde i stället ha tillkommit under dansk-norska tiden i betydelsen "ävgårdaby" (da). Området ligger i ett mager och bergigt område (numera benämnt Svartedalen) vid sidan av det bördiga slättlandet i Göta älvs dalgång. Redan i början av 1600-talet är bosättare kända till namnet genom den då inträdande skattebokföringen, men gårdarna bör ha varit bebodda långt tidigare. Här gör vi ett besök vid Bokedalen och Långevatten, som utgjorde två hemman.

Källare med två rum i Bokedalen.

På kartan anger heldragen tjock linje genomfarten från Grandalen norr ut. Streckad linje anger framkomlig bilväg och prickad linje stig. Bohusleden markeras med streck-prickad linje. Med gul färg markeras inägor med åker och slätterängar (gärdesbackar) under 1870-talet.

Bokedalen

Från 1620 bodde Jacob i Bokedalen som blev kronoätting 1622. År 1643 har gården övertagits av Suend, men ett par år senare delas gården upp i två mantal och det nya bebos av Peder och Ingebor. Stugurymmet i det västra huset var 20,8 m², varav dock spisen omfattade 3,2 m². Kvar fanns då 17,6 m². Utrymmet i den tvårummiga källaren var 13,6 m². I östra huset var stug-

utrymmet 14,5 m², varav spisen tog 3,5 m², så att återstående utrymme blev 10,6 m². Källarutrymmet var 13,7 m². Ännu år 1877 brukades och beboddes Bokedalen av Anders Svensson (*1837), som blev den sista brukaren.

Vid en lantmäteriförrättning 1879-81 befanns Bokedalen omfatta 2,38 ha åker, med sandjord på högre nivåer och mossjord i våtmarkssänkor mellan bergen. Bedyggelsen låg mellan 145 och 150 m ö.h, vilket innebär att ingen lertjord fanns. Gärdesbackarna, som utgjorde slättermarker, omfattade 4,40 ha. Den stora arealen utgjordes dock av berg och ljunghedar, tillsammans 103 ha. Ljunghedarna utgjorde betesmarker och ljunghedarskars med skära för att blandas med höet vid utfodringen vintertid. Ljungheden gav också bete vintertid. Den gav dessutom honung. Varje gård hade kring fem bisamhäl-len. Vätmarker fungerade också som betesmarker och där tog man upp torv till bränsle. På hemmanet fanns endast två små skogsdungar på sammanlagt 0,62 ha.

Skräddar-Ottos stuga

Detta är en backstuga, som hörde till Bokedalen och som sannolikt tillkommit under 1800-talet. Här saknas källare och bostadsutrymme var minimalt. Det inre utrymmet på 13,4 m² minskat med spisen, 1,5 m², blir 11,9 m². En bergvägg utgjorde stugans 4:e vägg. Otto Karlsson (1877-1954), som bodde här i unga år, blev skräddare. Det bör ha varit trångt i stugan för en familj med fyra barn, men dessa synes tidigt ha lämnat stugan.

På den grunda hällemarken trivs ljungheden bättre än skogen.

Tretio år gammal granstubb från sommern 1969, då stora delar av skogen i Bokedalens och Långevattens stormfällades. I avsikt att plantering återtog snart skogen berravädder.

Långevatten

Detta hemman beboddes 1616 av smeden Suend och det blev kro- noätting från 1618 till 1804. Siste brukaren blev Johannes Karlsson (1820-1892), som brukade gårdens ännu 1877. Åkerarealen var endast 1,40 ha, dvs nästan hälften jämfört med Bokeda- len, men i den senare fanns i stället underlag för två familjer. Även arealen gårdesbackar, – 2,49 ha – omfattade nästan hälften jämfört med Bokedalen. Det var däremot god tillgång på betesmarker i form av ljunghed/berg (31,8 ha) och våtmarker (6,6 ha).

På de övergivna gårdesbackarna finns nu en ca 120-130 år gammal gran med omkretsen 2,17 m och höjden 29 m. Bostadshuset på Långevatten var sammanbyggt med ladugården, vilket gav en sammanlagd inre yta (4,4 x 12,0 m) på 52,8 m². Sedan spisutrymmet (4,4 m²) redue- cerats återstår 48,4 m². Det finns då två alternativa utrymmen för djur respektive människor: 23,8 resp. 24,6 m² eller 19,4 resp. 29,0 m². Det går inte nu att avgöra vilken fördelning som rädde. I det senare alternativet skulle dock familjen få ett utrymme som väl motsvarar de andra bostätningarna. Å andra sidan behövde fähus- utrymmet för ett par små bohuskullor och några får inte vara speciellt stort.

Rävelämnan

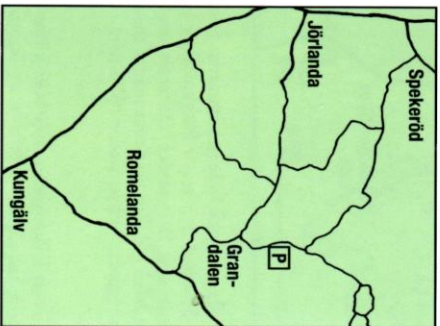
Denna lilla bostätning var en backstuga under Långe- vatten men med tillgång till åker i form av 0,62 ha moss- jord och bete i ljunghed/berg (6,8 ha) och våtmarker (1,8 ha). Stugan var mycket liten (<8 m²). Här bodde

Susanna Johannesdatter (1828-1912) årminstone fram till 1910. Hennes man Elias dog 1888 (i reumatisk feber), men de två barnen (Alfred *1864 och Matilda *1868) fanns kvar en längre tid. Den lilla källaren (5,6 m²) är försedd med en fönsteröppning. Ladugården hade ett förhållandevis stort utrymme (25,9 m²).

Bockekullen

Uppå på Bockekullen, på 150-155 m höjd, finns en hus- grund med källare (32 m²), anlagd någon gång under senare hälften av 1800-talet, som dock aldrig blev be- byggd. Inom husgrunden finns en 110 år gammal gran. Det bedömdes att denna bostätning skulle innebära för- tät bebyggelse i förhållande till de betesmarker som fanns i området, varför huset inte fick byggas. Under första hälften av 1800-talet levde ca 200 människor på 30 hem- man inom Romelanda torp. Eftersom betet bedrevs gemensamt skulle en tätare bebyggelse drabba alla.

Uppå på Bockekullen finns ett bestånd av bergall *Pinus mugo* med en ålder av >100 år. För ca 100 år sedan sådde man frön av bergall på de magra hållmar- kerna i Svarte- dalen för att öka på mulnhalten så att man på sikt skulle få tall och gran art etablera sig. För att ytter- ligare förbättra tillväxten av skog förde man dit jord.

Omslaget visar en gammal väg beväsnad med blåttäl i rim- frost. Detta gräs kallas här för skågräs. Det skars med skära.

Sammanställ av Olof Pettersson Ekologi-Konsult

**På upptäcktsfärder
i ett försvinnande
kulturlandskap
i Svartedalen**

2. Bokedalen och Långevatten

För Rädda Svartedalens Vildmark: Kåre Ström och Stig Johannesson

Kopia. DNV GL Business Assurance Sweden AB
Länsstyrelsen i Västra Götaland
Västkoststiftelsen